

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2023 m. balandžio 13 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko, Donato Šerno (kolegijos pirmininkas) ir Jūratės Varanaukaitės, susipažinusi su 2023 m. kovo 23 d. paduotu atsakovės akcinės bendrovės **Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos** kasaciniu skundu dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 12 d. nutarties peržiūrėjimo

nustatė:

Kasaciniu skundu atsakovė valstybės įmonė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalį, kuria nustatyta, kad rekonstruojant krantines Nr. 139 ir Nr. 140, po naujai įrengiama sprautasiene rastų didelių akmenų identifikavimo, atidengimo, iškelimo bei pašalinimo nenumatytų (papildomų) darbų vertė yra 257 769,73 Eur įskaitant PVM ir atsakovė (Direkcija) įpareigota apmokėti ieškovei BUAB „Hidrostatyba“ šią sumą už faktiškai atliktus nenumatytus (papildomus) darbus 257 769,73 Eur įskaitant PVM, ir šioje dalyje priimti naują sprendimą tokią papildomų (nenumatytų) darbų vertę (kainą) nustatyti 213 032,84 Eur.

Kasaciniu skundu atsakovė valstybės įmonė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija prašo taip pat panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalį, kuria atsakovės (Direkcijos) priešieškinio reikalavimai atsakovei UAB „Hidrostatyba“ ir trečiajam asmeniui AB „BMGS“ dėl 1 016 527,57 Eur delspinigių priteisimo atmesti, ir šią bylos dalį grąžinti nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui.

Atsakovės kasacinis skundas grindžiamas [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytais kasacijos pagrindais – materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimu, turinčiu esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui, taip pat skundžiamame teismo sprendime (nutartyje) nukrypimu nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos.

Atrankos kolegija pažymi, kad kasacinis teismas tikrina žemesnės instancijos teismų sprendimų (nutarčių) teisėtumą tik išimtiniais atvejais, kai yra bent vienas iš [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytų kasacijos pagrindų ([CPK 346 straipsnio](#) 1 dalis). Kasaciniame skunde nepakanka vien tik nurodyti kasacijos pagrindą – įvardyti kasacijos pagrindo buvimą būtina pagrįsti išsamiais teisiniais argumentais ([CPK 347 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas). Be to, [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nurodyti kasacijos pagrindai patvirtina, jog kasacija leidžiama ne teisės klausimais apskritai, bet siekiant, jog kasaciniame teisme būtų nagrinėjamos tik tokios bylos, kuriose keliamų teisės problemų išsprendimas būtų reikšmingas vienodam teisės aiškinimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti buvus pažeistą materialiosios ar proceso teisės normą, teisinius argumentus, patvirtinančius nurodytos (nurodytų) teisės normos (normų) pažeidimą bei argumentuotai pagrįsti, kad teisės pažeidimas, į kurį apeliuojama, turi esminę reikšmę vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, taip pat kad jis (teisės pažeidimas) galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 2 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti konkrečią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktiką, suformuotą byloje, kuri faktinės aplinkybės yra analogiškos ar iš esmės panašios į bylos, kurioje priimtas teismo sprendimas (nutartis) skundžiamas kasacine tvarka, bei argumentuotai pagrįsti, kad teismas skundžiamame procesiniame sprendime nukrypo nuo tokios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos. Tai daroma analizuojant apskųstuose teismų sprendimuose išdėstytus teisinius motyvus ir juos lyginant su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota teisės taikymo ir aiškinimo praktika.

Atsakovės kasaciniame skunde nurodomi tokie esminiai argumentai:

1. Bylą nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, sprenddami dėl nenumatytų (papildomų) darbų kainos nustatymo: pirmą, netinkamai vertino byloje surinktus įrodymus ir jų reikšmę teisingam bylos išnagrinėjimui ir tokiu būdu padarė esminį procesinės teisės normų pažeidimą bei nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos įrodinėjimo ir įrodymų (taip pat ir ekspertizės akto kaip įrodymų šaltinio) vertinimo srityje ir, antra, netinkamai aiškino ir taikė teisės normas, reglamentuojančias viešojo pirkimo sutarties pakeitimo sąlygas ir tokio pakeitimo apimtį. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai, nustatydami ginčijamą papildomų darbų kainos sumą, išimtinai rėmėsi Ekspertizės akte II (teismo eksperto Eriko Lenkevičiaus 2022 m. sausio 20 d. parengtas teismo ekspertizės aktas) pateikta suvestinio statybos kainos apskaičiavimo suma, atmesdami arba net nevertindami ir nepasisakydami dėl kitų byloje surinktų įrodymų. Bylą nagrinėję teismai, išsamiai (visa apimtimi) išnagrinėję ir įvertinę Ekspertizės akto II turinį bei teismo eksperto apklausos metu pateiktus papildomus paaiškinimus, kaip turi būti vertinami ir suprantami Ekspertizės akte II pateikti duomenys, privalėjo padaryti išvadą, kad į Rangovo atliekamų kliūtis šalinimo darbų kainą (kuri turi būti apmokėta Rangovui) galėjo būti įtraukta tik Suvestinio statybos kainos apskaičiavimo lentelės III skyriuje nurodyta darbų kaina – 213 032,84 Eur. Pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime nepagrįstai į Rangovui (Hidrostatybai) mokėtiną papildomų darbų kainą įtraukė ir projektavimo, ekspertizės atlikimo, projekto vykdymo, statybos techninės priežiūros paslaugų kainas, taip pat užsakovo rezervo sumą, kuri nagrinėjamu atveju nebuvo panaudota. Tuo tarpu bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje visiškai nenagrinėjo ir nepasisakė dėl Direkcijos apeliacinio skundo argumentų, susijusių su skundžiamo pirmosios instancijos teismo sprendimo dalimi (Direkcijos apeliacinio skundo 9-13 punktas). Tokiais veiksmais įrodymų vertinimo procese bylą nagrinėję teismai pažeidė tiek bendras kasacinio teismo suformuluotas įrodymų vertinimo taisykles (pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-139-378/2020](#)), tiek konkrečiai ekspertizės akto kaip įrodymų šaltinio vertinimo taisykles (pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-386-469/2015](#)).
2. Tiek imperatyviosiomis teisės normomis (Viešųjų pirkimų įstatymo 89 straipsnis, Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo 97 straipsnis), tiek nuoseklia teismų praktika pripažįstama tik išimtinė galimybė keisti viešojo pirkimo sutarčių nuostatas. Tačiau kasacinio teismo praktikoje iš esmės nėra suformuluotų aiškių taisyklių ir kriterijų, kaip ir kokia apimtimi, pripažinus pagrindą pakeisti viešojo pirkimo sutarties nuostatą, toks pakeitimas turėtų būti įgyvendinamas. Direkcijos įsitikinimu, viešojo pirkimo sutarties pakeitimų (kaip šiuo atveju – papildomų darbų kainos) apimtį turi būti nustatoma laikantis to paties principo – sutartis gali būti keičiama tik tokia apimtimi, kiek toks pakeitimas yra įrodytas konkrečiais

faktiniais duomenimis (leistiniais įrodymais). Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nevertino visų tokio pakeitimo apimčiai nustatyti reikšmingų duomenų (tai aptarta kasacinio skundo 20–27 punktuose) pasirėmę ne konkrečiais duomenimis, o šalių interesų pusiausvyra (pirmosios instancijos teismo 2022-06-22 sprendimo 43 punktą), kuri pagal imperatyvias teisės normas ir suformuotą teismų praktiką nelaikytina išimtinės galimybės keisti viešojo pirkimo sutarčių nuostatas pagrindu.

3. Bylą nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, visa apimtini atmesdami atsakovės (Direkcijos) priešiškinio reikalavimus priteisti sutartyje numatytas netesybas dėl pavėluoto sutartinių įsipareigojimų vykdymo (vėlavimo atlikti darbus): pirmą, netinkamai vertino byloje surinktus įrodymus ir jų reikšmę teisingam bylos išnagrinėjimui ir, antra, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos netesybų dydžio viešųjų pirkimų teisiniuose santykiuose pagrindimo realiais nuostoliais srityje. Rangovas faktiškai vėlavo užbaigti Sutarties tiek I, tiek II etapo darbus daugiau nei 321 diena, o pirmosios instancijos teismo įvardytos aplinkybės (susijusios su terminų praleidimu 321 diena) nepaneigia pagrindo taikyti Sutartyje numatytas netesybas už vėlesnį vėlavimą laikotarpi. Apeliacinės instancijos teismas apskritai nepasisakė dėl Direkcijos apeliacinio skundo 18-29 p. pateiktų argumentų, susijusių su ženkliai didesniu nei 321 diena Rangovo vėlavimu atlikti ir užbaigti tiek I ir II etapų, tiek visos Sutarties įvykdymo terminus. Apeliacinės instancijos teismas laikė pripažintu ir įrodytu Rangovo vėlavimo įvykdyti sutartinius įsipareigojimus faktą, tačiau nepasisakė dėl konkrečių vėlavimo laikotarpių, kuriais pagal Sutarties nuostatas turėjo būti skaičiuojamos netesybos, o apsiribojo reikalavimo dėl delspinigių priteisimo atmetimu tuo pagrindu, kad: pirmą, Direkcija neįrodė dėl Rangovo vėlavimo patirtų nuostolių dydžio; antra, Direkcija neįrodė Rangovo kaltės dėl vėlavimo atlikti darbus. Tačiau dėl sutarties vėlavimo kaltės nebuvimo įrodinėjimo pareiga tenka sutartį pažeidusiai Hidrostatybai ir BMGS. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje nereikalaujama, jog kreditorius tiksliai įrodytų jo realiai patirtų dėl pažeistos sutartinės prievolės nuostolių dydį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-557/2013](#); 2014 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-236/2014](#)). Netesybos gali būti didesnės už nuostolius, patirtus dėl prievolės neįvykdymo ar netinkamo vykdymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-409/2010](#); 2012 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-303/2012](#); 2013 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-557/2013](#)). Jei procese dėl tiekėjų sutartinės atsakomybės pastarieji pareikia argumentuotus prieštaravimus arba teismas savo iniciatyva sprendžia netesybų mažinimo klausimą, perkančiosios organizacijos, įrodinėdamos priteistinių netesybų santykį su realiai patirtais nuostoliais, gali įrodinėti ne tik tiesioginę ekonominę praradimą, negautų pajamų ar papildomų išlaidų vertę, bet ir nurodyti kitokio pobūdžio nepatogumus, suvaržymus ir kt., kurių finansinė vertė, jų nuomone, atitinka apskaičiuotų netesybų dydį. Teismas dėl tokių įrodymų sprendžia pagal bendruosius civilinės teisės principus ([CPK 1.5 straipsnio](#) 1 dalis), atsižvelgdamas į atitinkamų bylos aplinkybių visumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-235-690/2016](#)). Apeliacinės instancijos teismas skundžiamos nutarties 88 punkte pacitavo šią kasacinio teismo taisyklę, tačiau ja nesivadovavo, kadangi byloje apskritai netyrė ir nevertino Direkcijos pateiktų įrodymų ir duomenų apie patirtus nepatogumus, suvaržymus ir praradimus dėl Rangovo vėlavimo atlikti ir užbaigti darbus.

Atrankos kolegija, susipažinusi su kasacinio skundo argumentais, skundžiamų teismų procesinių sprendimų motyvais ir jų pagrindu padarytomis išvadomis, sprendžia, kad kasaciniame skunde nekeliami tokie teisės klausimai, kurie atitiktų [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nurodytus bylos peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindus. Atrankos kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentais nepagrindžiama, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė skunde nurodytas materialiosios ir proceso teisės normas ir kad tai galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo priėmimui. Kasacinio skundo argumentais taip pat nepagrindžiamas nukrypimas nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos bei [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 2 punkte nurodyto kasacijos pagrindo egzistavimas.

Kasacinis skundas pripažintinas neatitinkančiu [CPK 346 straipsnio](#) 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų, todėl jį atsisakytina priimti ([CPK 350 straipsnio](#) 2 dalies 3, 4 punktai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktais, 4 dalimi,

nutaria:

Kasacinį skundą atsisakyti priimti ir grąžinti jį padavusiam asmeniui.

Grąžinti akcinei bendrovei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai (j. a. k. 240329870) 8939 (aštuonis tūkstančius devynis šimtus trisdešimt devynis) Eur žyminį mokestį, sumokėtą 2023 m. kovo 23 d. AB Swedbank mokėjimo nurodymu Nr. 637.

Ši nutartis yra galutinė ir neskundžiama.

Teisėjai

Artūras Driukas

Donatas Šernas

Jūratė Varanaukaitė